

Weichbild magdeburgski w układzie śląsko-małopolskim.**Wersja sandomierska**

Rękopis Archiwum Archidiecezjalnego w Gnieźnie, sygn. 104, k. 101–103v

Odczyt: Maciej Mikuła, *Prawo miejskie magdeburgskie (Ius municipale Magdeburgense) w Polsce XIV – pocz. XVI w. Studium o ewolucji i adaptacji prawa*, Kraków 2018, s. 333–335

Artykuł 56

[56] De monomachali incitacione et iure duelli et testimonio monomachali.

·LVI· Qui monomachaliter suum equalem salutare seu alloqui voluerit, hunc iudicem petere oportebit, ut se intromittere possit de uno <suo^a> pacis violatore, quem videat in presenti. Cum hoc sibi per sentenciam diffinitum fuerit, tunc eciam in sententia requirat, per quem modum se de ipso intromittere debeat, ut sibi in suo iure proficere [k. 101v] possit. Tunc sibi de iure diffinitur, curialiter per oram vestimenti. Et cum se de ipso intromittat, pronunciet sibi causam, pro qua se de ipso intromiserit, quod statim facere potest, si vult, aut pro eo habere colloquium. Tunc ipsum inculpare oportebit, quod pacem in eo infregerit aut in strata regia, aut in villa, qualiter infregerit, eodem modo queruletur super eum. Tunc ipsum iterum inculpet, quod ipsum depredaverit et eam vim in eo fecerit, quam bene probare poterit. Tunc vulnus aut cicatricem demonstret, si vulnus sanatum [/] fuerit. Tunc ulterius conqueratur, quod ipsum spoliaverit bonis suis et de ipsis sibi tanta receperit, quod bene duellum meretur. Hec tria criminalia facta omnia simul conqueratur, de quocumque horum trium de uno obliviscitur aut tacuerit, extunc suum duellum amisit. Tunc loquuntur ulterius: tunc ipsum solum, hoc est in persona propria, ipsum solus vidi, hoc est in persona propria, et ipsum clamore proclamavi. Si fateri voluerit, quod diligo, et si non fatebitur, ipsum omni iure vincere volo, ut michi vulgus iudicaverit, [k. 102] aut scabini, si sub banno regio fuerit. Extunc ille petat satisfacionem, quam sibi facere debet. Tamen vir potest suam querimoniam meliorare ante satisfacionem, si voluerit. Facta satisfacione ille exhibeat suam innocenciam, hoc est iuramentum, quod ipsum iurare oportet, et iuramentum monomachale, si ipsum iure incitaverit et si ibi fuerit, hoc est perficere si potuerit pre inbecillitate sui corporis. Quivis vir potest se a duello excusare illi viro, qui sibi paris condicionis non fuerit. Ille autem, qui nobilioris nature fuerit, ille [/] preesse non potest [illi], qui deterioris nature fuerit, si ipsum alloquetur. A duello eciam cedere potest, qui post meridiem allocutus fuerit, nisi ante meridiem esset inchoatum, iudex eciam debet habere clippeum et gladium illi, super quem allocutus fuerit. A duello eciam potest accipere suos affines, si uterque suus affinis et ita consanguineitatis linea coniuncti fuerint, quod simul pungnare non poterint. Iudex eciam duos nuncios dare debet cuilibet hiis, qui pungnare debent, qui videant, ut habeant attinencia secundum veram [k. 102v] consuetudinem. Coreum et linea indumentum [s] induere possunt, quantum placet. Caput et pedes antea nudi sint,

in manibus cirotecas habeant, unum gladium nudum in manu et alio cinctus, aut duobus {et alio cinctus, aut duobus}, hoc arbitrio eorum committitur, et unum clipeum rotundum in manu, ubi non aliud quam lignum aut oreum sit, preter manu tectorium, quot potest esse ferreum, unam tunicam absque manicis super preparamenta. Eciam iudex debet indicare pacem circa collum, quod nemo eos inpediat circa duellum. Cuilibet ipsorum iudex unum virum [/] habeat, qui flangam ferat, qui ipsos in nichilo^b impedire debet^c, nisi si unus ceciderit, quod flangam interponat, aut si vulneratus fuerit. Aut si flangam desiderat, hoc idem facere, nisi voluntas iudicis fuerit, non potest. Postquam circulo pax indicta fuerit, ambo debent circulum affectare, quem ipsis iudex licenciare debet. Finalia ferrimenta de vaginis gladiatorum deponere debent, nisi a iudice licenciam habuerint. Ambo ornati debent ire ante iudicem, et ambo iurare debent: unus, scilicet actor, quod causa sit vera, pro qua super ipsum querelam [k. 103] fecerit, et respondens, quot sit innocens. Sic ipsis Deus adiuvet ad suum duellum. Sol eciam dividi ipsis debet recte, quando primo conveniunt. Si vincetur ille, super quem conqueritur, tunc iudicetur sententia capitali. Sin autem vincerit, dimittetur cum pena et emenda. Actor primo circulum intrabit. Si alter diu tardaverit, iudex debet ipsum per preconem vocare in illa domo, ubi se preparaverit, et duos scabinos cum ipso mittere debet. Sic citare^d debent primo et secundo et tercio, et si ad terciam citacionem non venerit, tunc queru[/]lator surgat et se ad duellum exhibeat. Et statim percuciet duos ictus et semel fingat contra ventum, cum eo ipse suum adversarium devicit tali causa sive querela, pro qua ipsum fuerat allocutus. Et iudex sibi iudicare debet, sicut fuisset duello convictus, sic mortuus debet convi[n]ci, si in furtu aut rapina, aut in tali crimine occisus fuerit. Sin autem mortuus cum septem testibus protestari poterit, extunc ad duellum se non indiget exhibere contra ipsum. Sin autem alter agnatus mortui, quiscunque fuerit, loco ipsius per duellum [k. 103v] se exhibuerit, hic extinguet omne testimonium, quia tunc ipsum absque duello vincere non potest, ut superius est expressum. Sic^e vincetur eciam et ille, qui ad duellum captivatus aut salutatus fuerit, aut promittit aut fideiussorie caucionem fecerit conparere et non conparuerit ad iustam responsivam.

^a suo na marginesie, zapewne z powodu nieuwagi pisarza; ^b w rękopisie niewłaściwie nichilo; ^c w rękopisie niewłaściwie debent; ^d w rękopisie niewłaściwie citati; ^e w rękopisie niewłaściwie sin

[hasła: sędzia, pokój, wyrok, prawo, pojedynek sądowy, skarga, droga królewska, oskarżenie, rana, blizna, dobra, sąd królewski, ławnik, gwar, zabezpieczenie, przysięga, niewinność, niepełnosprawność, równy stanem, szlachcic, tarcza, miecz, krewny, zwyczaj, pięściarz, wola, powód, kradzież, świadek, krewny po mieczu, nawiązka, kara sądowa, mulkta, posiedzenie]